

TINE SA sine innspill til regjeringens arbeid med å øke FoU i næringslivet

TINE driver med forskning og utviklingsaktiviteter i hele verdikjeden. TINE Rådgiving og Medlem har en egen rådgivnings- og forskningsavdeling som utfører bedriftsrådgivning for melkebøndene i tillegg til å drive- og implementere anvendt forskning. Når det gjelder FoU-aktiviteter knyttet til meieriprodukter og teknologi har TINE en av Norges største industrielle forskning- og utviklingsavdelinger dedikert til mat og ernæring. Omtrent 70 forskere, produktutviklere, ingeniører og laboratorie- og støttepersonell jobber med ulike aktiviteter og avdelingen samarbeider tett med produksjon, marked, salg og innovasjon- og ernæringsteamet. TINE har ingen egen forskningsstrategi, men all aktivitet skal støtte opp under TINE SA sin visjon og strategi «sammen skaper vi et levende Norge» i denne visjonen ligger det at TINE skal bidra til det gode liv, enten du er bonde på gården, ku på enga eller hjemme ved frokostbordet. TINE er en viktig drivkraft i et Norge som spirer og hvor økonomiske verdier skapes. Samtidig må TINE ta et samfunnsansvar ved å vokte over de umistelige verdiene samfunnet hviler på, de som ikke måles i kroner og øre.

Vi har basert innspillene på spørsmålene som var tenkt som et utgangspunkt.

- **Hva muliggjør / begrenser næringslivets investering i forskning og utvikling i Norge?**

En svært viktig forutsetning for at TINE skal investere i FoU aktivitet og ressurser er å ha gode og forutsigbare rammebetingelser som gjør det attraktivt å investere kapital og arbeidskraft i FoU aktivitet. Det er viktig med gode, langsiktige støtteordninger og kompetansebyggende tiltak for at TINE ønsker å delta i og eventuelt også initiere nasjonale og internasjonale forsknings- og innovasjonssøknader. En begrensende faktor ved å investere i FoU aktiviteter og kompetanse er at det kreves mye kapital, og selve investeringen er forbundet med høy risiko. Risikoen knytter seg først og fremst til utfallet av innovasjonen/forskningen. Det vil ikke være gitt på forhånd om innovasjonen eller forskningsresultatet vil være vellykket eller ikke. Så selv om det kan være ønskelig for TINE å forbedre posisjonen sin i et marked, vil det ikke nødvendigvis være aktuelt eller lønnsomt å satse på nyskapning. Reverse engineering kan heller være et alternativ, dvs benytte en arbeidsteknikk hvor man tar utgangspunktet i et ferdig produkt og plukker dette fra hverandre for å se på oppbyggingen og sammensetningen for deretter å se om dette kan kopieres. Samarbeid med leverandører - både innenfor råvarer og teknologi - er også en vanlig måte å

skaffe ny kunnskap for deretter å koble dette sammen med eksisterende kunnskap, noe som gir mulighet for innovasjoner. Dette er gjerne svært effektivt fordi biter av innovasjonene kan anskaffes kommersielt noe som igjen vil muliggjøre raskere og mer forutsigbar implementering.

Ved økt globalisering har konkurransearenaen for TINE blitt utvidet til å gjelde ikke bare bedrifter i eget land, men også bedrifter i utlandet. Dette innebærer flere rivaler i markedet og hardere konkurranse, noe som skaper nye krav til FoU og innovasjonskapasitet. Økt konkurranse, sammen med stor risiko ved FoU aktivitet og stor kapitalintensitet i markedet gjør det mer attraktivt for TINE å samarbeide med andre bedrifter. SFI utlysninger gir langsiktige gode rammebetingelser for et slikt samarbeid.

Hovedsakelig skiller TINE mellom to typer av FoU: produktinnovasjon og prosessinnovasjon. Produktinnovasjon er mest utbredt hos TINE da TINE stadig kommer med nye produkter eller nye varianter av eksisterende produkter på markedet. Prosessinnovasjon er FOU-aktivitet med utgangspunkt i å redusere kostnader ved produksjon. TINE utfører noe FoU-aktivitet innenfor prosessinnovasjon, men har nok her et uutnyttet potensial.

- **Hvordan treffer dagens rammebetingelser og virkemidler ambisjonen om å øke FoU i næringslivet?**

Bakgrunnen for å oppmuntre til investering i FoU ligger i økt verdiskapning til bedriften. Det er en viktig ambisjon at dagens rammebetingelser og virkemidler oppmuntrer til økt verdiskapning, gjennom å gi bedrifter insentiv til forskning og utvikling. Dersom myndighetenes skal oppfordre til økt FoU aktivitet blir en av utfordringene å redusere risikoen ved innovasjon og muliggjørende teknologier. Næringslivets vilje til forskning har akselerert gjennom pandemien, og gjør seg blant annet gjeldende gjennom en stor pågang på virkemidler for næringsrettet forskning, spesielt IPN og søknader om NæringsPhD'er. Det er viktig at det offentlige følger opp med tilstrekkelige bevilgninger slik at gode prosjekter kan gjennomføres og at næringslivets motivasjon til å søke på slike virkemidler opprettholdes. TINE ønsker spesielt å trekk frem NæringsPhD som er en veldig god ordning TINE har benyttet seg mye av. Nærings-ph.d.-ordningen har bidratt til å øke forskningsinnsatsen TINE kan bistå med i tillegg til at den har bidratt til en næringsrettet langsiktig kompetansebygging i bedriften. For TINE har dette blitt benyttet som et sterkt virkemiddel for å beholde viktige

medarbeidere som ønsker å utvide sin kompetanse, uten NæringsphD støtten fra Forskningsrådet hadde dette blitt for kostbart å gjennomføre.

Det er viktig å sikre et godt samspill mellom nasjonale og internasjonale aktører. Gjennom deltakelse på den internasjonale forskningsarena kan norske forskningsmiljø og næringsliv tilegne seg kompetanse som utvikles i samarbeid på tvers av nasjonaliteter og sørge for at kompetansen man besitter er på høyde internasjonalt. På denne måten bygges nasjonal kompetanse på beste måte og det styrker vår konkurransekraft. Norges deltakelse på den europeiske forskningsarena har økt betydelig, men det er potensial for å øke den ytterligere. Fortsatt deltagelse i de europeiske rammeprogrammene for forskning er naturlig nok viktig, men det er også viktig at norsk deltagelse i ERA-net ordningen styrkes.

Det er flere ulike offentlige aktører som bidrar med finansiering av FoU aktivitet for Universiteter, høyskoler og Næringsliv. Forskningsrådet er den største. For en landsomfattende bedrift som TINE er det krevende å navigere mellom Regionale Forskningsfond midler, Innovasjon Norge, Forskningsrådet programmer, FFL/JA midler etc. Samkjøring og evt samordning hadde vært et ønske. Felles søknadsskjemaer med felles vedleggsmaler hadde forenklet søknadene.

- **Hvilket behov for kompetanse har næringslivet for å øke strategisk bruk av forskning og utvikling? Og hva slags kompetanse trenger forskere for å styrke samarbeidet med næringslivet?**

Økt fokus på grønn omstilling, sirkulær økonomi, bærekraft og fornybar energi er tre viktige trender som vil påvirke FoU aktiviteten og teknologiutviklingen i Norge fremover. I EU blir det påpekt at både grønn og digital transformasjon er viktig for å løse samfunnsutfordringene. Økt fokus på muliggjørende teknologier er nødvendig for å realisere disse samfunnsoppdragene. Norge trenger derfor et løft på FoU aktiviteter, nettverksbygging og samhandling på tvers av sektorer innen muliggjørende teknologier. Norge ligger langt fremme til å ta i bruk eksisterende teknologi, men vi ligger bak på forskningsfronten.

Norge står foran store industrielle endringer og det grønne skifte og oppbygging av ny eksportorientert næring krever omstilling av både industri og samfunn. Muliggjørende teknologier er helt nødvendige for å lykkes med disse endringsprosessene. Dersom Norge ikke satser på og styrker forskning på muliggjørende teknologier og hvordan de kan brukes til

å løse samfunnets utfordringer vil vi ikke lykkes med helt nødvendige omstillingsprosesser. Og motsatt, dersom vi lykkes med gode satsinger kan Norge bli et foregangsland for teknologi som muliggjør industriell utvikling og realisering av bærekraftmålene. Digitaliseringen griper inn i alle sektorer og bransjer, den er gjennomgripende og gir mange muligheter i hele bredden av næringslivet. Digitalt ledende bedrifter peker seg ut som vinnerne i en tøff internasjonal konkurranse. Norske bedrifter må derfor utvikle digitalt lederskap innen sine markedsområder.

I de siste årene har begrepet ultraprosessert mat blitt kjent for mange. Ultraprosessert mat er fellesbetegnelsen for bearbejdede matvarer. Disse varene er industriproduserte, og ofte satt sammen av næringsstoffer som er tatt ut fra de opprinnelige matvarene. Ultraprosessert mat er gjerne tilsatt fargestoffer, smaksforsterkere, emulgatorer og konserveringsmidler som er med på å gi dem god smak, konsistens og utseende. Denne typen mat utgjør i dag over halvparten av kostholdet til befolkningen i mange land. NOVA-klassifisering ble introdusert i 2009. Nova-klassifiseringen er omdiskutert (Gibney et al, 2017) og kritikken går blant annet ut på at den plasserer både usunne og sunne matvarer i samme kategori. Kompetanse og samarbeid om klassifisering av mat basert på bearbejdellesmetode og næringsinnhold er helt nødvendig for at næringsmiddelaktører skal være troverdige ovenfor kunder og forbrukere.